

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

Jean Genet'nin «*Sevdalı Tutsak*» Adlı Eserinde Şiddetin Resmi

Deniz KÜZECİ

*Atatürk Üniversitesi, K.K.E. Fakültesi, Fransız Dili ve Eğitimi A.B.D.
dkuzeci@atauni.edu.tr*

ÖZET

Sevdalı Tutsak on yıl kadar uzun bir aradan sonra Genet'nin yeniden yazmaya koyulduğu oldukça sıradışı, gerçekçi olduğu kadar da cesurane yazdığı eserlerinden biridir. Jean Genet bir kaç günlüğüne gittiği Filistin'de aylarca kalır. Filistin halkını yakından tanır ve onlarla kaynaşır. Filistinlilerin evlerine girer, sofralarında bir parça ekmeği paylaşır, onlarla birlikte İsrail terörünün ölüm korkusunu yaşar. Onlarla birlikte kamplarda kalır. Ağaçların dallarında geceyi geçirir. Fedai diye adlandırılan Filistinli çocukların kahramanlıklarından bahseder. Şatila katliamının batılı tek tanığıdır. Dünyaya Şatila'da yapılan katliamı en ince detaylarına varıncaya kadar anlatır. Batı emperyalist zihniyetinin doğurduğu İsrail'e yine batının doğurduğu Genet karşı çıkar. Filistinli anaları bir başka anlatır. Eserlerinin bir çoğu gibi Sevdalı Tutsak da batı toplumu tarafından “yaşlı bir aşırı solcunun yazdığı "terörist" bir metin olarak yuhalanmıştır”. Ancak ölümünden çok sonra Genet'nin edebi yönü büyük bir beğeniyle tescillenmiş, eserlerine ilgi her geçen gün artmaktadır. “Sevdalı Tutsak” işgalci İsrail tarafından açık cezaevine dönüştürülmüş ülkesinde esaret hayatı yaşayan Filistin halkının ülkesine olan sevdasının öyküsüdür. “Şiddeti Şiddet önler” diyen Jean Genet'nin düşüncesi güçlü olmanın önemini bir kez daha ortaya koyuyor. Genet, emperyalist güçleri karşısına aldığı için pasaportuna ve kimlik belgelerine el konulmuş, hapse atılmış ve 1986 da otel odasında ölü bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Jean Genet'de şiddet, Genet'nin mazlum milletlere bakışı, Jean Genet ve Filistin.

L'Image de la Violence dans l'œuvre de Jean Genet appelée «*Un Captif Amoureux*»

RESUME

Un Captif Amoureux est l'une de ses œuvres assez inhabituelles, braves autant réalistes qu'il avait commencée à réécrire après une longue interruption pendant presque une décennie. Il est resté pendant plusieurs mois en Palestine où il y'est allé pour quelques jours. Il connaît le peuple palestinien et socialise avec eux. Elle entre dans la maison des Palestiniens, il partage un morceau de pain sur leur table, il vit la peur de mort de la terreur israélienne avec eux. Il reste dans les camps avec eux. Il passe la nuit dans les branches des arbres. Il parle de l'héroïsme des enfants palestiniens nommés Fedayeen. Il devient l'unique témoin occidental des massacres de Chatila. Il raconte, au monde, les massacres faits à Chatila jusque dans les moindres détails. Genet, étant d'origine occidentale, se dresse contre Israël dérivé de la mentalité impérialiste occidentale. Il raconte autrement des mères palestiniennes. *Un Captif Amoureux* a été hué aussi comme la plupart de ses œuvres comme textes d'un vieux terroriste gauchiste. Mais, l'aspect littéraire de Genet a été accepté après une longue période de sa mort, et l'intérêt pour ses travaux s'augmente de jour en jour et tout le monde honore ses œuvres par un grand respect. L'auteur, n'ayant peur se dresser contre les grands géants du monde, prend place près des pauvres, cherche les moyens d'anéantir la pire source d'où il vient aussi, et sait donner un raclée en face de l'impérialisme. "Captif Amoureux" est l'histoire d'amour, pour son pays, d'un peuple obligé à vivre une vie captive dans son pays natal transformé en une prison ouverte par l'occupant israélien. la pensée de Jean Genet qui dit "la violence arrête la violence" révèle une fois aussi l'importance d'être fort. On confisque son passeport et ses papiers d'identité, on le met en prison et on le retrouve mort dans sa chambre d'hôtel en 1986 parce qu'il se dresse contre les forces impérialistes.

Mots-clés: la violence chez Jean Genet, De l'avis de Genet des nations opprimées, Jean Genet et la Palestine.

The Violence Image in Jean Genet's Work Called "Prisoner in Love"

ABSTRACT

After almost ten year break, Genet started to rewrite "Prisoner of Love" that is a very extraordinary, realistic and as much as a brave literary work.

Jean Genet stays in Palestine for months where he goes to stay just for a couple of days. He familiarized and socialized with Palestine people. He stays in their home, shares their bread and faces with the fear of death of Israel terror. He

stays in camps with Palestine people. He spends the night on the branches of trees. He mentions the bravery of Palestinian children called “bouncer”. He is the only western witness of Şatila massacre. He narrates the massacre in Şatila with every detail to the world. Genet goes against Israel that is created by western imperialist minds. He tells exactingly Palestinian mothers. Like most of his other works, “prisoner of love” is also catcalled as a terrorist text written by an old extreme left-winger. Yet, far after his death Genet’s literature perspective is appreciated and the interest in his works increases day by day. In his literary life, he didn’t beware from the opponents and he always stood nearby oppressed and tried to destroy the dirty origin that he also came from. He could always criticize the imperialism with his works. “Prisoner of love” is the story of patriotic love of Palestine people who live in captivity.

Jean Genet says “Violence avoids violence” by emphasizing the importance of being powerful. As he stood against imperialist authorities, his passport and identity are seized and he is sent to prison and found dead in his hotel room in 1986.

Key Words: Violence in Jean Genet, Genet’s overview to the oppressed peoples, Jean Genet and Palestine.

GİRİŞ

Jean Genet hemen hemen tüm eserlerinde toplumsal ve siyasal sorunları irdeler. Toplumsal sorunlar dünyanın her yerinde değişik şekil ve boyutta insanlığın önüne çıkmaktadırlar. Genet kendisini de besleyip büyüten pislik dünyasına yeter diyerek yazmış olduğu eserleriyle karşı çıkar. Tüm pisliklerini gözler önüne serer. “Oyunlarında izleyiciyi tiksindirerek, rahatsız ederek, şaşırtarak ve irkilterek onların ikiyüzlülüklerini açığa çıkarmaya çalışmış ve toplumun her kesimindeki, siyasal ve toplumsal her tür sahteciliğe acımasızca saldırmıştır.” Başka bir anlatımla Genet kötüyü göstererek izleyicinin dikkatini cezbeder ama amaç iyiye, erdemli olana, mükemmele kapı aralamaktır. İzleyici kitlesinde farkındalık düşüncesi yaratarak toplumsal bilinç oluşturur. Ve kötü aracılığıyla iyiyi elde etmeğe çalışır.

Oyunlarında olduğu gibi romanlarında da Genet toplumsal olayların fotoğrafını çeker, ince analizler yaparak kimsenin dile getirmeye cesaret edemediği baş belası sorunlarını doğrudan ve açık bir şekilde sergiler. Dünyadaki sorunlu milletlerin anarşik düşüncelerini açıklama cesareti gösterir. Dünya devi Amerika’yı açık düşman ilan ederek Filistin meselesine bakış açısını netleştiren söyleşilerini yayımlar.

Sevdalı Tutsak adlı eserinde Genet, kendi yurdunda esir edilmiş bir milletin vatanına olan ölümüne aşkı anlatır. İsrail’in katliamlarının

tasvirlerini yapar. Katledilmiş çocukların kumsaldaki parçalanmış bedenlerini kaleme alır ve mazlumun yanında olmaya çalışır.

YÖNTEM

Bu çalışmada Jean Genet'nin *Sevdalı Tutsak* adlı eserindeki şiddet içeren anlatılar taranarak şiddetin kaynağı, nedenleri ve sonuçları şiddeti yapan ve şiddete maruz kalanlar açısından kaynaklarla desteklenerek irdelenmiştir.

BULGULAR

Jean Genet'nin *Sevdalı Tutsak* adlı eseri Osmanlı İmparatorluğu'nun çökülmesinin ardından, Orta Doğu'da bırakmış olduğu topraklarda İngiltere, Fransa ve Amerika'nın desteklediği Yahudi milleti İsrail Devleti'nin temellerini atmak üzere, Filistin topraklarını işgal ederek, Filistin halkına yapılan baskı ve zulüm politikasının sonucunda yazarın bölgede cereyan eden olayları gerçekçi bir bakış açısıyla anlatmakta ve yaşanan şiddet olaylarını anlatmaktadır. Bu çalışmada İsrail'in Filistin halkına yaptığı şiddet varlığı ispat edilmiş ve en ince detaylarıyla araştırıp tespit edilmiştir.

Jean Genet'nin Filistin Ziyareti

Genet kendi ifadesiyle “Filistinliler arasında birkaç gün geçirmek üzere davet edildiğimde kabul etmişim” (Genet,2005,18) der. Ancak yaklaşık iki yıl orada kalır. Sebebi, yine kendi ifadesiyle “Filistin devrimi gözümde mi kaçmıştı yoksa? Tam olarak öyle. Bunu, Leyla bana Batı Şeria'ya gitmemi salık verdiğinde anlamış olduğumu sanıyorum... Çünkü işgal edilmiş topraklarda işgal edenlerle işgal altındakilerin saniye saniye yaşadıkları dram vardı yalnızca.” (Genet,2005,12) Genet insani değerlere sahip bir ortamda dünyaya gözlerini açmamıştır. İnsani değerlerin standartlarına uygun bir yaşamı da olmamıştır. Bilakis aşağılanan, azarlanan, suça terk edilen, suça itilen, suça zorlanan kısaca virüslü yaşamı kendisine doğuştan sunulmuş ve kendisini bir türlü bu hayattan uzaklaştırma fırsatını yakalayamamıştır. Öyle ki Genet virüsle yaşamaya alışmış ama bunu asla hazmedememiştir. O bu virüs ortamının tüm boyutlarını, perde arkası senaryolarını yaşamış birisi olarak, virüsü üreten, onu piyasaya süren, ondan çıkar sağlayan, virüse maruz kalan, hayatları kararan, ocakları olmayan, köprü altlarında mekân bulan, aç kalan, bedenlerini satarak yaşama tutunan, özet olarak virüsün hâkim olduğu tüm sahaların pislik kurallarını en ince detaylarıyla bilen, kodlarını çözen bir yazar olmuştur.

Genet'nin bir başka yönü ise bu virüs ortamlarında kitaplardan kopmamış, bilakis yaşama kalemle tutunmaya çalışmış ve kullandığı dili en üst düzeye çıkarmayı başarmış, kendisinin de dediği gibi “düşmanımı kendi diliyle” vurmaya başarmış bir sokak çocuğudur.

Virüslü Genet, hapishane hayatını en verimli şekilde değerlendirmiş, yazdığı oyunlarıyla varlığını ispatlamış, bu oyunların gelirleriyle ihtiyacı olan dostlarına yardım etmiştir. Kazandığını paylaşmasını bilen, hatta başkalarına pay etmekten çekinmeyen insanı değerlerle yüklü bir kişiliğe sahiptir.

Genet'yi Filistin'e götüren şey onun insani değerleri taşıyor olmasıdır. Mayası ve hamuru kötünden olan, pisliğe dibine kadar bulaşmış olan, başta ailesinin darbesine maruz kalmış, sonra da tüm yaşamında yer alan koruyucu ailesinin, okulunun, çevresinin ve ülkesinin ona sunduğu adaletsizliği sindirememiş, ezilmişliğini ve yalnızlığını ezilmiş ve ezilmekte olan milletlerin yanında olarak protesto etmiştir. Genet'nin Filistin'de olmasının temelinde yatan düşünce budur. Filistinliler işgal altında ezilmekte, İsrail'in giderek artan vahşetine maruz kalmakta, acı ve yokluk içinde bir yaşama itildikleri için, Genet Filistin halkının yanında yer alır. “Güneş tepeden Cereş'e vuruyordu, erkekler öğle uykusuna yatmışlardı. Gölgeden kaçan, uyuyamayan bir tek Nebile'yle ben vardık, çok yakındaki Beka kampına gitmeye karar verdik. O dönemde Nebile henüz Amerikalıydı, daha sonra Filistinlilerle birlikte kalmak için kocasından boşanacaktır.” (Genet,2005,12) Genet Filistinlilerin haklı davasının yanındadır. Genet'nin gücü kaleminden ve kullanmasını bildiği dilinden gelmektedir. Kime nasıl vuracağını çok iyi bilir. Onun en büyük özelliği haksız olan güçlünün karşısında haklı ezilmişlerin yanındaki dik duruşudur. Genet'nin Filistine iki günlüğüne gelip iki yıla yakın kalmasının sebebi, daha önce göz ardı ettiğini düşündüğü bu meselenin, oraya geldiği ilk günden itibaren farkına varmış ve en büyük silahı olan dille hedefe kilitlenmiş, hedefi tam on ikiden vurmaya başarmıştır. *Sevda*lı *Tutsak* adlı eserin başında şu notu yazmayı tercih etmesi dikkat çekicidir. “Dilin tüm görüntülerini güvenilir bir yere koyup kullanmalı, bu görüntüler çölde oldukları için, onları oradan alıp getirmek gerekiyor.” (Genet,2005,7) Genet Filistin'de İsrail'in Filistin halkına yaptığı baskı, ve kıyımın dünya basını ve yazarları tarafından yeterince işlenmediğini, dünyanın Filistin meselesine kayıtsız kaldığını ifade etmektedir. Bu kayıtsızlığı insanlığa yakıştıramayan yazar her fırsatta bunu dile getirir, kaleme alır, tartışma ortamlarına taşır.

Sevdalı Tutsak'ta Şiddet Anlatımları

İki kelimeden oluşan bu başlığı açtığımızda, kendi ülkesinde esir durumuna düşürülmüş ama ülkesine ölümüne sevdalı bir milleti belirtmek için kullanmış Genet bu ifadeyi. Yaklaşık dört buçuk asırlık Osmanlı saadetinden sonra, kan ve göz yaşının hiç dinmediği bu topraklar üzerinde yapılan hesapları, çizilen planları, oynanan oyunları, kardeşin kardeşe nasıl düşman edildiğini ve müslümanın müslümana nasıl öldürtüldüğünü *Sevdalı Tutsak*'ta Ürdünlü bir kadının dilinden şöyle anlatıyor Genet:

“Kocamla ben halkımızın iki yarısının birleşip tek bir ülkeye, yani bu ülkeye sahip olması konusunda tümüyle aynı düşüncedeyiz. Türkler İmparatorluğu kurduklarında tek ülkeydik. Fransızlar ve İngilizler cetvellerle üstümüzde anlamadığımız geometrik şekiller çizmeden önce tek ülkeydik. Bugün İsrail diye adlandırılan Filistin İngiliz mandası altında kaldı, bize de bir Hicaz emiri verildi ki Hüseyin onun torununun oğludur... Kendisinin kral olduğunu söyleyen o kişiye gelince, ondan ve ailesinden vazgeçebiliriz. Babasına, sarayında bakacağı yerde, onun bir tımarhanede ölmesine izin verdi.” (Genet,2005,86)

Bu birkaç cümle tüm orta doğunun özetinin özeti durumundadır. Batının oyununa gelmiş orta doğu dipsiz bir bataklığa dönüştürülmüş, içinde yaşayan milletlerin ne sınırları belli, ne huzuru yerinde ne de sahip oldukları bir zenginlikleri, ya da çağdaş bir üstünlükleri var. Yukarıdaki Arap kadının sözlerini Genet şöyle yorumluyor. “Sanki bir halkın özlemini dile getiren bir şarkıyı dinliyordum.” (Genet,2005,86) Doğrusu da bu aslında. Müslüman halkların özlemidir kısaca bu tümceler. Genet şöyle devam ediyor: “Filistinlileri düşünecek olursak, bu insanların hiçbir şeye sahip olmadıklarını aklımızdan çıkarmayalım. Ne pasaportları, ne ulusları, ne toprakları var ve eğer tüm bunları dile getiriyorlar, bunların özlemini çekiyorlarsa, bunların yalnızca hayalini gördükleri içindir.” (Genet,2005,86) Yani gerçekte sahip oldukları hiçbir şeyleri yoktur. Kadının ses tonundan söylediklerinin doğruluğunu kabul eden Genet, bizzat batının planlarıyla bölük pörçük olan Orta Doğu'nun yaşamakta olduğu şiddet ve yokluk ortamını her fırsatta dile getirmekte, Müslüman halkın farkında olmadıkları bir oyunda piyonluk yaparak batı zihniyetine hizmet ettiklerini ve bu esnada kendi kendilerini yok edip yoksul düşürdüklerinin altını çiziyor.

“Amerika çıkarlarının söz konusu olduğu her ülkede derhal var olur. Amerika'nın gücü oldukça onlara sahip olmak için bu gücü kullanacaktır. Orta Doğu'dan petrol kokusu alır. Yedi başlı dev gibi güçsüz ülkelerin kanını emer.” (Küzeci,1998,211) Küstah batının ve Amerika'nın çıkarları söz konusudur. Amerika'nın desteklediği Yahudi İsrail içine girdiği Arap

ülkelerini bir taraftan kendi tehdidi ve baskısı altına almış, diğer taraftan Arap milletlerinin arasına nifak sokarak birbirlerine düşman etmeği başarmıştır. Genet bu konudaki gözlemlerini şöyle tasvir ediyor. “Yakın dönemlere kadar, herhalde 1970’e doğru, büyük bir Bedevi kasabasının tozlu vasatlığı içinde kalmış Amman, Arap dünyasının çok sayıda başka başkenti gibi paramparçaydı. Beyrut üzerindeki birçok kasırgadan sonra, bugün beyin kanaması geçirecek gibi.” (Genet,2005,90) Rengi, ırkı, milliyeti ne olursa olsun, Genet, Filistinliler gibi, ezilen milletlerin davalarına hiçbir zaman kayırsız kalmaz. O her haksızlığa başkaldırmasını bilir, haklının yanında haksıza karşı çıkışını sürdürür. Haksızlığa tahammülsüzlüğünü *Açık Düşman*’da “ben uysal bir adam değilim bilakis başkaldıran bir adamım” (Genet,1975, 156.) ifadesiyle ilan eder. Diyebiliriz ki Genet başkaldırıyorsa orada şiddete, haksızlığa hatta ölüme maruz kalmış bir millet söz konusudur ve Genet mutlaka ezilenin yanındadır.

Genet Orta Doğunun içler acısı durumunu ilginç deyim ve benzetmelerle tüm dünyanın dikkatini Filistin dramı üstüne çekmeye çalışır. “Beyrut bombalar altında yok olduğunda, “Orta Doğu’nun İsviçre’si Lübnan”da yok olacaktı. Gazeteler ve radyo tarafından yinelenip durulan “bombalardan halılar” deyimini uygun bir deyimdi: Bombalardan halılar, Beyrut’u üstüne serildiklerinde ezdiler; kent çöktükçe, evleri karın ağrısı çeker gibi iki büklüm oldukça, ...” (Genet,2005, 90) diyerek Arap şehirlerine atılan bombaların yoğunluğunu belirtir ve sadece insanları değil şehirleri de iki büklüm yaparak harabe olan binaların, cadde ve sokakların şiddet sonucu olan görüntüsünü resmeder. Param parça olmuş binaların, iki büklüm halini böyle bir kişileştirmeye acı çeker gösterirken Filistinlilerin başta olmak üzere tüm Müslümanların çektiği acıya tercüman olur.

Orta Doğu’da oyunlar oynanır... Orta Doğuda yaşayan milletlerin yani Arap halklarının gözleri boyanır. Ruhları satın alınır. Batı cetvelle çizdiği planlarını sinsice harekete geçirir. Devrede yine Lawrence vardır. Herkesin bildiği İngiliz casus. Genet konuştuğu Arap asıllı Osmanlı subayının yaptığı itirafları şöyle aktarıyor *Sevdalı Tutsak* okurlarına:

“Sizin tarihçeleriniz Lawrence’ın, güle oynaya diyelim, altının, Majesteleri V. George’un gönderdiği sandık sandık altının kıskırttığı Arap dünyasının, bir genel ayaklanmasından söz ettikleri sırada. Hırsın özgürlük, bağımsızlık, vatanseverlik, yüreklilik gibi güzel sözlerin altında gizlenmeye çalıştığı ciddi tartışmalar oldu; ve hırs, önlemlere karşın, görev valilik, rütbe,... istekleriyle saptırıldı; Unuttuğum için kısa kesiyorum ama altını unutmadım. Mavi gözlerim değdi altına, parmaklarım da. Tartışmalar! Söz etmeğe değer! Altın üzerinde tartışmalar... Oğlum bana geçen hafta çiftlik sahibi bir

kadını ziyaretinizden söz etti. Bu kadın, sanıyorum, İngiliz altınlarıyla, onların parıltılarıyla gözleri kamaşmış bir Bedevi astsubayının kızı. Adamın gözleri altınlarla, bizim emirlerin gözleri ise altınlarla ama aynı zamanda Legion d'honneur nişanlarıyla, Dizbağı nişanıyla kamaşmıştı.” (Genet, 2005.95)

Bu gün hala Filistin topraklarının üstüne halı misali değil dolu misali atılan bombaların temelinde işte İngilizlerin gönderdiği o kızıl altınlar yatıyor. Bugün Suriye’de sıkılan kurşunlar o kızıl altınların devamından başka bir şey değil. Irak’taki hatta balkanlardaki her patlayan barutun, her tutuşturulan fitilin V. George’un tutuşturduğu fitilin devamı durumundadır. “Osmanlı eğer Filistin'den çekilirse orada kıyamete kadar kan durmayacaktır. » diyen II.Abdülhamit han geçtiğimiz son yüzyıla bakılırsa suların pek durulmayacağını ispatlamış görülmektedir. Elini kızıl altına deşdiren Ürdünlü köylü kadının tek devlete kavuşma temennileri de gözlerini kamaştıran altına dokunduğu andan itibaren hayal olup gitti. Batılı çakallar verdikleri altınların bedellerini Arap ülkelerinin petrollerine el koyarak ve manda durumuna düşürdükleri Arapların topraklarına yüklü vergiler koyarak kat kat geri aldılar. Diğer taraftan Birbirine düşürdükleri devletlere silah satarak köşeyi döndüler. Bu kızıl altın meselesi Genet’inin tekrar tekrar *Sevdalı Tutsak*’ta diline doladığı, yani ısrarla üzerinde durduğu bir meseledir.

İngilizlerin sandık sandık altınları, Arapların gözlerini kamaştırıp akıllarını başlarından almasının yanında, Araplar, İngilizlerden gelecek diğer nimetlerin hayali ile İngilizlerle ilişkilerini son derece düzeltirler. Bunu bilen İngilizler Arapların ses çıkarmayacakları bir pozisyonda 1917 Balfour bildirisi ile İsrail devletinin kurulması yönünde ilk adımı atar. İngilizler ve Fransızlar Osmanlı Devleti’nin Orta Doğudaki topraklarını aralarında paylaşarak anlaşır. İngilizlerin Araplara yapmış olduğu yatırımların ardından bu topraklarda yaşayan yahudilerin dini ve diğer haklarının ihlal edilmemesi yönündeki şartlar Araplara benimsetildikten sonra, verimsiz gibi görünen pek fazla kullanılmayan topraklara değerlerinin üzerinde paralar verilerek Arap topraklarının el değiştirmesi sağlanır. Arapların gözlerini yumduklarında ellerinde olan topraklar gözlerini açtıklarında Yahudilerin olması ile Arapların düşükleri oyunun farkına varmaları çok geçmeden anlaşılınca da yapılacak çok fazla bir şey kalmamıştır. İngilizlerin mandası durumunda kurulan İsrail çok geçmeden Filistin topraklarında devlet olma fırsatı bulurken, Filistinliler kendi topraklarında hala yaşam mücadelesi verip varlıklarını dünyaya kabul ettirmek durumunda bırakılmıştır. Genet İngilizlerin çevirdiği dolapları tek cümleyle şöyle özetliyor. “Bir gün İngilizlerin ne olduklarını anlayacaksınız.” (Genet, 2005,96) Filistinliler

artık kendi vatanlarında topraksız kaldılar. Genet Amerika'daki "kara panterler" gibi Filistinlilerin de toprak sorununu şöyle dile getiriyor. "Her şeyden önce, toprak gerekli bir yerdir, öyle ki bu yerden başlayarak savaş ya da geri çekilme gerçekleşecektir. Filistinlilerin nasıl yoksa, siyahların da toprağı yok. İki durum –Amerikalı zenciler ve Filistinliler- her bakımdan aynı değildir ama her iki taraf da topraksız olduğu için, bu bakımdan aynıdır." (Genet, 2005,101) Genet Kara panterlerin haklarını savunmaktan da geri kalmaz ve bu iki millet arasında ki benzerliğin altını çizer. Zira Genet'nin kara panterlerin haklarını savunduğu zamanlarda "Tüm Amerika toprağı beyaz Amerikalılara ait." (Genet,2005,101) diyerek Amerikalı zencilerin de içinde buldukları durumu özetler.

Genet sayıları on on iki kadar olan Ürdün'deki kampların içler acısı durumunu özetlerken kamplarda kullanılmak üzere dünyanın değişik yerlerinden gelen ilaçların ne durumda olduklarını çarpıcı bir şekilde anlatır. "Kampların neredeyse tümünde küçücük bir revir-eczane vardı; ... ne olduğu belirsiz eski ilaçlarla tıka basa doluydu. Bu ilaçlar Almanya'dan, Fransa'dan, İtalya'dan, İspanya'dan, İskandinav ülkelerinden gelmişlerdi ve hiç kimse bunların tanıtma yazılarını, kullanım şekillerini ve formüllerini çözemedi." (Genet, 2005,104) Kamplarda yaşanan son derece olumsuz şartları da unutmayan Genet, çadırların sürekli yanmasının arkasından metal kamp evlerinin içinde ne yazın, ne de kışın yaşamının mümkün olmadığını belirtir. "Oluklu sac ya da alüminyum levhalardan oluşmuş bu evler güneşte parlardı, güneşin parlaklığını yansıttı. Bir yüzü –zemindeki yüzü olmayan ve bir başka yüzünde kapı şeklinde bir açıklık bulunan bir küp düşünün. Böyle bir odada, öğle güneşi altında seksen yaşındaki bir çift pişebilir ve kış gecesinde donabilirdi." (Genet,2005,104)

Genet'nin yazdıkları hayali üretilen şeyler değildi. Genet Filistin kamplarındaydı ve oradaki havayı onlarla beraber soluyordu ve aynı acıları yaşıyordu. "Bu kitabı -hiçbir kitabı- yazma olasılığına inanmadığımdan, yalnızca gördüklerime ve duyduklarıma dikkat edeceğimden emindim. Merakımın yöneldiği konular kadar merakımı da sevdim. Her olay ve her söz tam farkına varmadan belleğime yerleşti. Görüp dinlemekten başka yapacak şeyim yoktu,..." (Genet,2005,107) Genet fedailerle birlikte kaldığı sığınakları da tasvir ederken vahşeti tüm çıplaklığı ile gözler önüne seriyor.

"İşin tuhafı, Aclun'da ortadan kaldırılmayan şeyler, toprağı kazılmış çukurlardı. Fedailerin yanındayken içinde uyuduğum üç küçük sığımağı yeniden gördüm. Duvarlar ve tavanlar is içindeydi. Birkaç kahverengi battaniye parçası yerde ölümlerle birlikte orda burda sürünmekteydi. Bir taşa takılmış bir kağıt parçası, kimi zaman plastik kaplı bir kimlik, dört köşesi kıvrılmış mavi yeşil- renkli, üstünde sağ

köşede fedainin fotoğrafı ve özellikle Arapça takma adıyla hemen tanıdığım uzun kimlik kartları sayesinde olanları öğreniyordum. Köyün içinden geçerken, köylüleri ve karılarını görmeden önce, sessizliğin yok olduğunu fark ettim. Her şey hışırıyor, sanki herkes gıdaklıyor, kişiyor, çene çalıyordu. Bu köyde hiç kimse selamımı almadı ama hiç kimse de kaba, dostça olmayan ne bir harekette bulundu ne de bir söz söyledi. Filistinli düşmanlar arasından geri gelmişim, ölümler arasından çıkıp geri gelen hortlaklar gibi.” (Genet,2005,139)

Görüldüğü gibi Genet, sadece Orta Doğuda şiddete uğrayarak ölen insanları tasvir etmiyor, ölen insanların arkalarında bıraktığı eşya ve benzeri her türlü şiddetten arta kalan tüm resmi anlatmakta ve karnı ağrıyan iki büklüm olmuş binalardan sonra, çeşitli mekânların da, nesnelere ve eşyaların da katliam sonrası bir vahşet görüntüsü ortaya koyduğunu ve şiddetin boyutunu nesnelere üzerinden aktarmaya çalışıyor. İnsanın öldürüldüğü yerde binaların ve eşyaların gördüğü hasar ve olumsuz etkilerden bahsetmek komik gibi kalsa da eşyaların katliamdan sonra hayatta kalan insanlar üzerinde ki tesirlerini de göz ardı etmek son derece yanlıştır. Eşyayla varlığını sürdürmeye alışmış olan insanlar her şeylerini bir enkazın altında bıraktığında herhalde sudan çıkmış balıktan farksız olacaktır. Zaten insanların maruz kaldığı birçok savaş ve katliamların ardında yatan gerçek de yine ya bir toprak anlaşmazlığı veya çıkara dayalı bir menfaat çatışmasıdır. Bu anlamda toprak yani vatan toprağı üzerinde yaşayan milletlerin sevdası halini alır ki bu uğurda milletler, asırlar süren savaşlara başvurmak, ölmek ve öldürmek şeklinde şiddet ve katliamlarla kendini gösterir. Bu da vatan savunması ile dini emirlerin paralel olmasının sonucunda ortaya çıkıyor. Bu anlamda Filistin de olduğu gibi kutsallaşan dava uğruna insanlar ölüme seve seve giderler. Genet Filistinliler için “Bir başkasının, uğruna öleceği kutsal dava gelip beni büyülesin.” (Genet,2005,145) diyerek *Sevda* adlı bu eseri yazmaya iten ana sebebi oluşturan haklı davayı zikreder. Kendini feda etmenin çok karmaşık bir şey olduğunu belirterek Filistinlilerin kahramanlıklarının son derece büyüleyici etkisi altında kalır. Fedai Filistin’de vatan için canını veren, vatanını canından çok seven anlamına gelir.

Genet Filistin topraklarının Avrupa’da ve dolayısıyla özellikle Fransızlar arasında dünyanın kuruluşundan beri Yahudi ülkesi olarak bilindiğini hatta Filistin’de kurulmuş hiçbir örgütün doğru dürüst bilinmediğini ifade ederek Filistinlilere yapılan katliamlarında bu doğrultuda pek uzaklara ulaşmadığını, Müslümanlardan başka kimsenin gündeminde bile olmadığını vurgulamaktadır. “1968-69’a kadar ne El Fetih ne de başka

bir Filistin örgütü ciddiye alındı. El Fetih adı bilinmiyordu bile. Filistin de, birçok Fransıza göre, sanayici ama dünyanın yaratılışından bu yana bu ülkede oturan Yahudilerin ülkesinin adıydı. Yahudiler dolayısıyla “İbrahim’den ve firavunlardan bu yana orada” idiler.” (Genet,2005,144)

Genet tiyatro eserlerinde olduğu gibi diğer romanlarında da veya siyasi yazılarında da insanlığın önünde kıvrandığı çarpıklıkları, acıları, pislikleri ve kısımları kaleme almayı tercih etmiştir. İçinde kendisinin de acı çektiği bu dünyanın iğrenç ve korkunç bilinmeyenlerini korkusuzca aktaracak cesur olduğu kadar tarafsız yazmak bir bakıma dünyanın çivisinden çıkmış yanının bir nebze de olsa rayına tekrar oturtmak anlamına gelir. Claude Bonnefoy’nın dediği gibi “Genet, bizim için yazarak, bize aktörlerini oynatarak suçluları sahneye koyuyor.” (Bonnefoy,,1965,124) Filistin konusunda da yine suçluların peşine düşer ve her eylemin suçlularını korkusuzca eleştirir. “Hüseyin’in askerlerine Amerikalı ve İsraili subayların yardım ettikleri söylentisi yayıldı. (1984 de Filistinliler bunu bana doğruladılar...” (Genet,2005,131) Adeta şeytan üçgeninin içine düşmüş Filistinlileri savunmak da Genet’ye kalmıştı. Genet, modern silahlara sahip İsrail ve Amerika’nın ve onların tetikçisi durumundaki kral Hüseyin’in karşısında Filistin halkının taş ve ilkel silahlarla davalarına sahip çıkışlarına şahit olmuş, İsrail ve kral Hüseyin’in Filistinlileri vurmak için bahane aradıklarını, her fırsatta Filistin kamplarını bombaladıklarını şöyle haykırıyor:

“Yukarıda yazdıklarım çarpışmaların hilesini ve dürüstlüğünü, belki kimi zaman silahların kardeşliğini özleyen Filistinlilerin de düşüncesi. Bedeviler bir yandan, İsraililer öte yandan uçaklarla ya da tanklarla tüm sivil halkı toplu olarak öldürüyorlar. Yüz gerilla kurnazlıkla İsrail’e dalsa, uçaklar baskın yapıp Filistin halkının bulunduğu kampları bombalıyorlardı.” (Genet,,2005,127)

Genet’ye göre insanlık can çekişmekte, tüm değerlerini giderek yitirmektedir. Bir başkasıyla birlikte yaşamak, başkalarının haklarını düşünmek şöyle dursun, onların ayağına nasıl sabun verileceğinin hesabının yapıldığı çirkef dünyada ki haksızlıkların peşine düşen Genet, suçu suçlunun yüzüne vurur, suçun üstündeki giz perdelerini aydınlığa kavuşturmaya, insanlığın gözü önüne getirmeye çalışır. Suç işleyenlerin bir gün bir şekilde hesap vereceğini, her suçun sahibinin önüne bir gün çıkacağını belirtir. “Genet bize ayna tutar, içerisinde kendimizi tanıyacak olacağımız bir olumsuzluktan saflık yansıtır. der Sartre. Hesap günü önümüze çıkacak suçluluk kendimizinki ve tarihin önünde suçlu bir döneminkidir.” (Bergen,1993,41)

Genet genç kızların savaşın ve savaş aletlerinin tehlikelerine karşı, hayatlarını nasıl tehlikeye attıklarını eserlerinde ve söyleşilerinde zikreder. “Cezayir’de savaş sırasında bizzat kendi yaptığı bombaları koyan kızları tanıdığını bildiriyor. Fakat hayatlarını riske ediyorlardı ve bütün bunlar özgürlüğü için savaşan bir milat içindi” (White,1993,584) Özgürlükleri için mücadele eden Cezayir’deki kızlar gibi Filistinli genç kızlarda savaş oyununu oynamakta, oynadığı oyunun risklerine baştan razı olmuş durumdadırlar. Yaptığı baskınla Fedailere büyük kayıp verdikten sonra ihtişamla dönen kral Hüseyin’in tanklarına sevinçlerini kursağında bırakan Filistinli kızlar da ölüm oyununun her iki tarafında rollerini oynamakta yeri geldiğinde bir deste çiçekle bir el bombasını birlikte kullanma kurnazlığını göstererek genç fedailerin intikamlarını almasını, yeri geldiğinde de özgürlük için ölmesini bilmişlerdir. Ürdünlü tanka yaklaşarak “Çiçek veren bir genç kız içeriye, askerlerin ayaklarının dibine, gizlediği el bombasını bırakıveriyor ve tank infilak ediyordu.” (Genet,2005,135) Bu haklı davada yer alan kızlardan biri de Ürdün başbakanının kızıdır. Ancak o babasının yanında değil bilakis Filistinli Müslümanların yanında yer almış cesur bir yürektir. Genet’nin altını çizdiği gibi “Kral Hüseyin’in başbakanına, kızının nakşettiği tokadın yankısı hâlâ devam ediyor.” (Genet,2005,135) Yüzde 92’ı müslüman olan Ürdün’ün Müslüman olan Filistinlilere açmış olduğu savaş düşündürücü olmakla birlikte, Genet’nin bir Hıristiyan olarak fazlaca dikkatini çekmekte ve asıl düşman Amerika ve İsrail’in yanında yer alan Hüseyin’i sürekli eleştirmekte, zulmün ve katliamın merkezine oturtmaktadır. “Sık sık gittiğim Amman’da Amerika’nın ve kral Hüseyin’in armağanları olan silahlarla yüklü Boeing’ler otelimin üstünden uçuyorlardı.” (Genet,2005,134) İsrail, Amerika ve Ürdün’ün birlikteliği her aşamada görülmekte, suça birlikte iştirak etmektedirler.

“Hüseyin’in orduları 1971’in Haziran ve Temmuz aylarında Fedaileri kuşattı, resmi kayıtlara göre üç yüz-dört yüz kadarı öldürüldü, binlerce tutsak çeşitli kraliyet hapisanelerine ve Zerka Kampına gönderildi; geri kalanlar Suriye’ye, İrbid’in ötesine kaçmayı başardılar.” (Genet,2005,133) Vahşete uğrayıp ölenlerin gördüğü şiddetin ötesinde, hayatta kalanların dramı, yaşam trajedileri ölümü aratmayacak boyutlardadır. Yapılan işkenceler ve hakaretler, açlık ve susuzluk, mekanların uygunsuzluğu, tüm maddesel yoklukların yanında vatan ve yakınların özlemi dikkatleri uyarmaya değer.

Bir yandan sahiplerin eşyalarından bakarak şiddet albümünün sayfalarını çevirmek mümkünken, diğer taraftan eşyaların sahiplerine bakıp katliamların boyutlarını tahmin etmek zor değil. Katliam alanları katillerin bıraktıkları suç delilleriyle dolup taşmakta her nesne, her eşya bir acıklı

hikaye içermektedir. Yazdıklarımız olanların, yapılan şiddeti gösteren delillerin bir kaçıdır. Hem eserde hem de eserin dışında kalan şiddet anlatımları buraya sığmayacak kadar çoktur. Şiddetin gerçeğini anlatmaya da yazının gücü yetersiz kalacaktır. Genet *Sevda'lı Tutsak*'da katliam mekânlarını şöyle tasvir ediyor.

“Beka'dan Ürdün Irmağı'na doğru yola çıkıp, uyduları izlemekle görevli Amerikan radarının önünden geçerek, bu yoldan Aclun'a varırız. Boş yada yarı yarıya dolu sigara kutuları dışında, çatışmadan bir ay sonra, Filistinlileri anımsatan her şey yakılmış, gömülmüş ya da yalnızca alınıp götürülmüştü. Kala kala kömürleşmiş çalılıklar kalmıştı geriye. Ya da fedailer öldürülmüş, tutsak edilmiş, kraliyet hapishanelerinde süründürüldükten sonra çölde Suudi Arabistan sınırına kadar götürülmüşlerdi. Tutsaklar bu hapishanelerde çölde olduğundan daha çok işkence çekmişlerdi. ... Kırlarda buğdaylar, arpalar, yulaflar, baklalar çatışmalar sırasında zarar görmüş, parçalanmıştı. Tümüyle, iliklerine kadar hırpalanmış, kömürleşmiş aynı doğayı, özellikle Şatila çevresinde yeniden görmek için 1976 Beyrut'unu ve 1982 Beyrut'unu beklemek gerekti. Çamların ve köknarların iliklerine varıncaya kadar siyaha kestiğini öğrendim. Bir cinayetin meydana geldiği yerlerde işaret niteliğinde kimi döküntülerin çoğu zaman kaldığını okudum. 1972'de Golan yamaçlarında küçük bir Çerkez köyünde, altı yıllık İsrail işgalinden sonra, Şan'dan gönderilmiş (elbette Arapça yazılmış) üç mektup parçası buldum. Üçü de, kaçıp Şam'a sığınmış aynı Suriyeli asker tarafından yazılmıştı..... Gönderilen kişiler, ailesi, ölmüş ya da zamanında bunları almamıştı. Bu mektupları ilk okuyanlar İsrail askerleri oldu, ve de orada bıraktılar.” (Genet,2005,138)

Filistinlilere yapılan katliamların boyutunu yazı ile ifade etmek mümkün olmadığı gibi, katliamların insafsızlığı yanında uygulanan yöntemler ve oyunlar ise şiddetin ne derece adice yapıldığının göstermektedir. Yapanların insan denilemeyecek kadar alçakça bu oyunları oynamaları Genet'yi şaşkına çevirmektedir. Öyle ki:

“Filistinli sivil ve askerler Sabra ve Şatila katliamlarından sonra Sayda ve Sur'da birkaç saat hücrelere ya da otel odalarına kapatıldılar. Önce, hep aynı kentlerde ve bunlar arasında, kıyı köylerinde kukuleta törenleri yapıldı. Bakın nasıl yapılıyordu bu törenler: İsraili subay ve askerler köyün ya da mahallenin halkını sırayla başı kukuletalı bir adamın önünden geçiriyorlardı. Tüm köy halkı bu adamın önünden geçiyordu; casus tanınmamak için tek sözcük söylemiyor, eldivenli elinin bir parmağıyla suçluları gösteriyordu. Neden dolayı suçluydular? Filistinli yada Filistinlilerin Lübnanlı dostları olmaktan

ya da onların dostu haline dönüşmekten, patlayıcı madde kullanabilme becerisinden.

–Kukuletanın altında gizlenmiş olanlardan hiçbiri tanınmadı mı?

-Hiçbiri. Söylentiye göre bir Filistinli hain başını kukuletayla gizleyip saldırıların gerçek sorumlularını gösteriyordu. Gerçek yada gerçek olabilecek şey birkaç gün sonra öğrenildi. Kukuletanın altında bir İsrail askeri gizlenmişti. Rasgele, onu bunu, birilerini gösteriyordu. Ölünün ailesinin üyeleri şüpheli oldukları için seslerini çıkarmıyorlardı. Bir İsrailinin Filistinli hain rolünü oynadığı anlaşıldığında, olan olmuştu artık.” (Genet,2005,132)

Kukuletalı oyunu odalar oyunu izledi. Ve burada anlatılmayacak kadar kapsamlı başka oyunlar. Odalar oyununda gece karanlığında gelen Kral Hüseyin’in askerleri yüksek ve bozuk sesli hoparlörlerle fedailerin bulunduğu üslerde Filistinli yöneticilerin seslerini taklit edip, fedailerin teslim olmalarını isteyip, oyunlarını oynadılar. “Hepimiz kuşatma altındayız. Teslim olalım. Silahlarımızı kraliyet askerlerine teslim edelim. Kral bize, silahımı bırakıp yaklaşacak her fedaiye ertesi gün silahını geri vereceğini vaat etti. Savaş sona ermiştir. Hiç kimse kötü muamele görmeyecektir. Kralın ve Ebu Ammar’ın adına konuşuyorum” (Yaser Arafat)” (Genet,2005,133)

Araplar oyun üstüne oyuna getiriliyorlardı. Arafat’ın fedailerini ve Filistin halkı karşısında, fedailerin de Arafat karşısında düştükleri psikolojik durum ölmenin ve yenilmenin ötesinde onursal mahçubuyetin göstergesidir. İlk oyun olan Osmanlıya karşı İngilizleri destekleme oyunu kurda sarı öküzü verme fıkrasına benzemektedir. Mesele ilk oyunda kalmadı tabii. Her oyunda kurt başka bir talebini gerçekleştiriyor. Oyun sarı öküzler bitmeden bitmeyeceğe benziyor. Orta Doğu’da bu oyunu bozacak anti oyunlar geliştirilmedikçe akan Müslüman kanı, ağıtlar Kürtçe, Türkçe, Arapça, sevinç çılgınlıkları İbranice, İngilizce, Fransızca olacaktır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Günümüzde televizyon ve internet aracılığı ile yapılan katliamların, ölen ya da yaralanan insanların maruz kaldıkları şiddetin boyutlarını tekrar tekrar izlemekteyiz. Bu katliamlar hayatımızın bir parçası haline gelmiş, yavaş yavaş insanların tepkisellik özelliklerini kaybolma noktasına getirmiştir. Tüm insanlığın günden güne ölmesiyle birlikte, artık müslümanın müslümana karşı olan sorumluluklarının da değer kaybettiği görülmektedir. Bu durum İsrail’in işine gelmiş, İsrail ve yandaşları Müslümanları parçalamayı parçalamayı başarmış ve hedeflerine

ulaşmışlardır. Genet, Filistinliler ve Orta Doğu üzerine düşüncelerini, *Açık Düşman* adlı derlemesinde anlatmış, açık düşman olarak Amerika'yı göstermiştir.

Tüm eserlerinde toplumsal ve ya siyasal konulara parmak basan Genet yaşamının en olgun, yaşlılık dönemlerini, diğer bir ifadeyle en tecrübeli dönemlerini Filistinliler arasında kamplarda, fedailerin üslerinde, dağlarda, siperlerde, sığınaklarda, vb yerlerde geçirerek tüm katliamların tanıklığını içtenlikle ve gururla yapmaktadır. Fransa'da ya da Avrupa'da komşu ülkelerde günahtan günaha bulaşan Genet, tüm günahlarını çıkarmak için Filistin'i seçer. Filistinlilerin davasını kendi davası gibi savunur. Filistinliler arasındayken henüz gayri İslam bir Avrupalı olan birinin tokadını kendi dininden milletlere indirmesi oldukça anlamlıdır.

Sonuç olarak, *Sevdalı Tutsak* adlı eserinde, Müslüman Filistin halkının yanında olan bu hıristiyan üstün dilsel anlatımları ile Filistin halkına yapılan şiddet ve katliamların ince detaylarını anlatarak dünya yazarlarına örnek olacak bir yol açmıştır. Eserin başından sonuna kadar hemen hemen tamamında şiddetin resmedildiği görülmektedir. Şüpheli ölümü şiddete uğrayarak öldürüldüğü tezlerine sebep olmuş, otel odasında ölü olarak bulunmuştur. Yaşamında hak ettiği itibarı görmeyen yazarın değeri her geçen gün artmakta, eserleri kitapevlerinin raflarını doldurmaktadır. Şiddeti şiddet önler savını irdelediğimizde bir ülkenin ekonomik ve askeri gücünün öneminin ne derece etkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu konuyu tercih etmemizde tetikleyici olarak İsrail uçaklarının günlerce Gazze'yi bombalayarak masum insanları katletmesi rol oynamıştır.

KAYNAKLAR

- Genet, J. 2005. *Sevdalı Tutsak*, Ayrıntı yayınları, çv. Yaşar Avunç, İstanbul.
- Bonnefoy, C. 1965. *Jean Genet*, Editions Universitaires, Paris.
- Bergen, V. 1993. *Jean Genet, Entre mythe et Réalité*, De Boeck Université.Bruxelles.
- White, E. 1993. *Jean Genet*, Editions Gallimard, Londres.
- Genet, J. 1975. *L'Ennemi déclaré, Textes et Entretiens*, Edité par Albert Dichy, Editions Gallimard, Paris
- Küzeci,D. 1998. *Le Problème de Violence chez Jean Genet*, Doktora tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bil. Ens. İstanbul.

MAGNAN, J.M. 1966. *Essai sur Jean Genet*, Editions seghers, Paris.

<http://www.archipel.uqam.ca/2522/1/D1870.pdf>

Başvuru: 16.01.2015

Yayın Kabul: 06.05.2015